ročník XVIII / číslo 2
(červen 2018)

CHALOUPKA

Časopis pro zrakově postižené z Brna a Jihomoravského kraje vychází ve zvětšeném tisku, ve slepeckém tisku, v digitální podobě a jako audionahrávka.

Vydává:
TyfloCentrum Brno, o. p. s.
Chaloupkova 3
612 00 Brno

Časopis od roku 2005 dotuje Úřad městské části Brno-Královo Pole (kralovopole.brno.cz).

Obsah čísla

CO JE U NÁS NOVÉHO 4
TYFLOBRNO 2018 4
ZAŽIJTE S NÁMI 7
Co pro milovníky přírody připravujeme v následujícím období 7
Co se chystá do břeclavského programu 11
Tipy na letní aktivity ve znojemském TyfloCentru 12
INFORMACE PRO KAŽDÉHO 13
Co nového v Brně 13
Už zase předzahrádky 13
Rekonstrukce kanalizace v Králově Poli 13
Výluka na ulici Údolní 14
Dlouhodobá výluka na trati Brno - Žďár nad Sázavou 15
Rekonstrukce nádražní budovy v Kuřimi 15
Co nás možná ještě do konce roku čeká? 16
Kolik mám vlastně u sebe 17
UDÁLO SE U NÁS… 18
Prví jarní vycházka 18
Ptáci v zahradě 20
Rukulíbám… aneb v prvorepublikové domácnosti 21
Turistická vycházka mandloňovými sady v Hustopečích 22
Orientace nevidomých na trhu výrobků 23
Salima aneb proč vzít nevidomé na veletrh… 23
Farmářské trhy v Bystrci 25
Exkurze do světa nevidomých očima školáků 27
BÁSNĚ JOSEFA CHALOUPKY 29
Kvetoucí kaštan 29
HLAVOLAMOVÉ OKÉNKO 31
Řešení k minulému číslu 31
Hádanka 32
S CHALOUPKOU V KUCHYNI 33
Opékání buřtů v Přírodní zahradě u smrku 33
Nácvik sebeobsluhy v kuchyni odpalované těsto aneb větrníky 34
UŽITEČNÉ KONTAKTY 36

Vážení čtenáři naší Chaloupky,

opět tu máme léto a další číslo naší Chaloupky. Tentokrát jsem se při čtení hodně nasmála. Doporučuji k přečtení určitě články v rubrice Událo se u nás.

Já bych ve svém úvodníku ráda zavzpomínala na akci Loučení s Chaloupkou. Moc děkuji všem, kteří se přišli 19. dubna s naší Chaloupkou rozloučit. Odehrála se v ní spousta příběhů, spojujeme si s ní spoustu vzpomínek.

Kdo z nás znal pohnutý život Josefa Chaloupky, který dům věnoval nevidomým? Děkuji tedy i velmi šťastné náhodě, která do naší již opuštěné Chaloupky přivedla studenty Cyrilometodějského gymnázia a Střední odborné školy pedagogické, kteří v rámci studentského divadelního souboru Dramatická jelita nastudovali divadelní hru „Poslední melodie ze zapomenutého domu básníka Josefa Chaloupky“. Záznam této divadelní hry jsme uvedli v premiéře.

Žádný životopis nepřiblíží život tak jako dramatické dílo. A básník, novinář a učitel Josef Chaloupka to opravdu neměl lehké. V 19 letech se zraněný vrací z války, rodné Brno je válkou poznamenáno. Úsměvný pohled na 1. světovou válku prostřednictvím dobrého vojáka Švejka je poněkud vzdálen realitě. Brnem bloudí váleční veteráni, kteří přišli o nohy, ruce, oči, iluze … žebrají …

Jeho přítel František Götz o něm napsal: „*znali jsme ho jako bledého, štíhlého hocha s dětským pohledem a faunským úsměvem. V jeho vnitřní struktuře bylo cosi z brněnského ovzduší, v němž prožil celý svůj život. Šířila se v něm velká touha, prodrat se z tíživé blátivosti hmoty do výše, ale ta touha jako by se nemohla plně rozvinout a jako by vždy uvízla v pletivu mlžin a neprodrala se k oblastem opravdové svobody*.“

Dne 4. června uplynulo 120 let od jeho narození.

Hana Bubeníčková

TYFLOBRNO 2018

TyfloCentrum Brno, o.p.s. pořádá 14. ročník soutěže v prostorové orientaci a samostatném pohybu TyfloBrno 2018.

Kde: Brno, historická část města

Kdy: sobota 22. září 2018 v rámci Brněnských dnů pro zdraví

Pro koho: soutěž je určena především nevidomým, kteří brázdí ulice našich měst a obcí samostatně bez průvodce a chtějí si vyzkoušet neznámou trasu podle návodu.

Soutěžit může i ten, kdo se nebojí dočasně vyměnit nejdůležitější lidský smysl – zrak – za klapky na očích, černočernou tmu a bílou hůl.

Po letech zaběhnutého scénáře nabídneme soutěžícím změnu. Co vás tedy čeká?

Letos se budeme prostřednictvím hledání kešek na trase soutěže seznamovat s Geniem loci vybraných míst. Půjde tedy nejen o soutěž v prostorové orientaci a samostatném pohybu. Strážci pokladů vás seznámí se zajímavou minulostí vybraných objektů. A právě v keškách budou ukryty otázky prověřující, co jste se od Strážců pokladů dozvěděli a zapamatovali si. Předpokládaná délka trasy je do 2 km. Tradičně bude mít každý z účastníků ve své blízkosti „anděla“ držícího nad ním ochrannou ruku v případě nebezpečných a nepředvídaných situací.

Doufáme, že odměnou pro účastníky bude nezapomenutelný zážitek. Vidící si odnesou lepší schopnost vcítit se do potřeb těch, kteří jsou o zrak trvale připraveni. Nevidomí zase vzpomínky na společně strávené chvíle a utvrzení v tom, že „slepotou život nekončí“ a že „přijímat podanou ruku na cestě tmou“ je sice fajn, ale není nad to, když si člověk dokáže pomoci sám.

Zahájení soutěže: 9.00 hod. v prostorách jídelny Základní školy na ul. Rašínova 3, Brno (naproti vchodu do kostela Sv. Jakuba).

Start prvního soutěžícího: 9.30 hodin

Vyhlášení výsledků: v 15.30 hod.

Předpokládaný konec soutěže: v 16.00 hod.

Další informace:
Na místě bude pro účastníky zdarma zajištěno občerstvení a oběd.

Soutěžící potřebují: bílou hůl, dobrou obuv a oblečení i do deště, funkční MP3 přehrávač nebo zařízení, která přehrají MP3 v případě požadavku itineráře k soutěži ve formátu MP3. Účastník musí mít v takovém případě vlastní kabel pro připojení k PC, náhradní baterie, plně nabitý mobilní telefon nebo nabité baterie do MP3 přehrávače, vysílač povelů (VPN) a také dobrou kondici, odvahu a sportovního ducha. Soutěží se bez vodicího psa.
Počet soutěžících je omezen na max. 20 účastníků. Pro účastníky a zejména vítěze budou připraveny jako již tradičně medaile a ceny.

Účastníci, kteří budou čekat na svůj start a pak na vyhodnocení soutěže, si mohou vyzkoušet ukázky klasických tanců, které si pro vás připraví taneční skupina NO FEET.

Dalším osvěžením celého dne po ukončení samotné soutěže, které připravujeme po 16 hodině, bude v nedalekém kině Scala produkce filmu „Jmenuji se Hladový Bizon“ o obdivuhodném člověku se zrakovým i sluchovým postižením.

Přihlásit se můžete nejpozději do pondělí 10. září
u Lucie Fildánové - 774 715 095, 515 919 671
e-mail: fildanova@tyflocentrumbrno.cz
pomocí přiložené přihlášky.

V případě většího zájmu bude rozhodovat pořadí přihlášených, proto s odesláním přihlášky neotálejte.
Na výše uvedených kontaktech vám rádi zodpovíme i vaše případné dotazy.

ZAŽIJTE S NÁMI

Co pro milovníky přírody připravujeme v následujícím období

Jak všichni dobře víme, pobyt v přírodě prospívá nejen fyzickému zdraví, ale má vliv i na naši psychickou pohodu. Fyzický pohyb v přírodním prostředí je v dnešní době plné shonu a stresu pro všechny účastníky těchto aktivit vzácností. Proto jsme se i v letošní sezóně pokusili zajistit prostřednictvím projektů podaných na MMB (OŽP) a JMK (EVVO) možnosti, jak se do přírody bezpečně dostat a něco se o ní, díky kvalifikovaným průvodcům a přednášejícím, dozvědět.

V průběhu těchto projektů si můžeme formou aktivního poznávání přírody všemi smysly rozšířit znalosti o přírodě a povědomí o současném stavu a problémech životního prostředí. To by následně mělo mít vliv na změnu našeho přístupu k přírodě a chování ve smyslu uvážlivějšího využívání přírodních zdrojů a ochrany přírody vůbec.

Intenzivní vnímání každého detailu, vůně, hmatového doteku, každého pocitu včetně chůze, zvuků přírody a zvuků, kde se mísí přírodní zvuky se zvuky pocházejícími z činnosti lidí, to je to, co nás do přírody láká. Návštěva pozoruhodných míst, seznámení se s činnostmi organizací i osobností, které se zabývají přírodovědnými tématy, toto, a mnoho dalšího by nám měly tyto aktivity přinášet. Každý z účastníků má možnost vybrat si to „své“.

Každý z projektů je jiný, projekt JMK (EVVO) je zaměřen spíše na celodenní aktivity s odborným výkladem, projekt MMB (OŽP) spíše na kratší turistické vycházky v okolí Brna a návštěvy nejrůznějších ekologických organizací. Něco však mají společného, umožňují nám bezpečně se dostat na místa, která by nám zůstala bez přispění projektů nedostupná a přizpůsobují aktivity našim specifickým potřebám. Zájemci o účast jsou předem seznamováni s fyzickou náročností aktivity i s předpokládaným terénem, a někdy jsou jim nabízeny i možnosti výběru několika variant vycházky, což je vzhledem k různému zdravotnímu stavu, zdatnosti a věku účastníků velmi důležité.

Projekt Odboru životního prostředí MMB, kde jsme finanční prostředky již obdrželi, je zaměřen především na ekologické vzdělávací programy, přednášky, workshopy a přírodovědně zaměřené jednorázové akce pořádané ve spolupráci s organizacemi věnujícími se ekologické výchově. Vedle běžných komentovaných vycházek do přírody organizovaných a zajišťovaných pracovníky TyfloCentra Brno, o.p.s., plánujeme spolupráci s následujícími organizacemi (cca 10 akcí):

- **Příroda Brna, Ing. Alena Prýmková – komentované vycházky přírodou (poznávání stromů, rostlin, zvěře a souvislostí ekosystémů);**
- **EkoCentrum Brno, Písečník 94 – vzdělávací programy o přírodě a v přírodě**
- **Cestovatelské besedy – cyklus besed o cestování a přírodě ve světě**

- **Dům přírody Moravského krasu – komentované vycházky v Moravském krasu, přednášky o přírodninách a civilizačních změnách v této oblasti**
- **ZOO Brno – pokračování v komentovaných prohlídkách jednotlivých expozic, haptické prohlídky exponátů, přednáška o zvířatech, kterým hrozí vyhubení**
- **Přírodní zahrada u smrku – přednášky o bylinách a přírodninách, aktivity zaměřené na dotýkání se přírodnin a manipulaci s bylinami či jejich produkty**
- **Vzdělávací a informační středisko Bílé Karpaty, o.p.s.**
- **International Student Club MU Brno**

Projekt Jihomoravského kraje, kde rozhodnutí o výši přiznané finanční dotace budeme znát až na konci května, je zaměřený především na poznávání environmentálně zajímavých lokalit převážně Jihomoravského kraje. Plánujeme zrealizovat 5 celodenních výjezdů v průběhu roku. Na místě exkurze bude vždy veden vzdělávací program odborníkem na danou problematiku. Pro většinu z výjezdů by měla být zajištěna přeprava autobusem, to však závisí i na konečné výši přiznané dotace.

Plánované exkurze s environmentálním programem:

- **Mandlárna Hustopeče, mandloňová stezka**
- **Valtice a česko-rakouské pomezí – stezka Bosou nohou; bylinková zámecká zahrada**
- **Baťův kanál – plavba lodí; Petrov (Plže); Strážnice (Průžkův mlýn)**
- **Rudka u Kunštátu – jeskyně Blanických rytířů a Zahrada smyslů**

- **SONNENTOR Čejkovice – exkurze do výrobny čaje a na ekologickou farmu**
- **další doplňkové aktivity – úvodní a závěrečné setkání**

Výjezdům předcházelo úvodní setkání a seznámení s jejich náročností a obsahem. Na konci projektu dojde ke shrnutí informací, které se účastníci měli možnost dozvědět na těchto exkurzích. V závěru roku jste tedy již nyní zváni na společné setkání, posezení a vzpomínání na proběhlé akce. Plánujeme pro účastníky vytvořit kvíz, ve kterém budou zábavnou formou ověřeny jejich znalosti o místech, která během roku navštívili.
Co napsat závěrem? Především asi všem současným i budoucím účastníkům těchto výše uvedených aktivit popřát pevné zdraví, dobrou náladu nejen na těchto akcích, a taky alespoň trošku štěstí na počasí.

Na vaši hojnou účast na těchto aktivitách se budou těšit pracovníci Centra aktivizace a poradenství.

Magda Ambrožová

Co se chystá do břeclavského programu

Přípravy programu jsou již v plném proudu a tady je malá ochutnávka z následujícího období.

Muzeum pod vodárnou připravilo velmi zajímavou výstavu „Zahraj si mini, Tygře“. Tento tajuplný název skrývá interaktivní a originální zpracování deseti minigolfových jamek. Na jejich provedení se nejen zajisté pobavíme, ale minigolf si na nich také můžeme zahrát.

Chystáme se také na procházku k zámečku na Pohansku. Téměř vedle něj navštívíme Klub vojenské historie a dozvíme se více o historii armády.

Čekají nás samozřejmě již známé stolní hry. Potrápíme si paměť při paměťolamech. Pomalu, ale jistě se z nás stávají přeborníci ve hře QARDO, tedy pexesu, které je upraveno pro zrakově postižené hráče. I nadále budeme utužovat svůj kořínek návštěvami solné jeskyně a trénovat techniku hry na kuželkové dráze. Abychom se přes léto pořádně protáhli, opět navštívíme volnočasovou zónu Cyklosféra a zahrajeme si zde známou francouzskou hru Pétanque.

Přes léto nás opět navštíví pracovnice knihovny s literární kavárnou a můžeme se těšit i na kavárnu hudební, která je plánovaná v září.

Kateřina Horňáková

Tipy na letní aktivity ve znojemském TyfloCentru

A je to tu. Léto. Čas kdy sluníčko nešetří žárem a TyfloCentrum zajímavými příležitostmi pro poznávání a zkoušení něčeho nového. Připravili jsme pro vás pestrou škálu aktivit, ze kterých si jistě vyberete. Na své si přijdou jak sportovci, tak ti z vás, kteří oceníte příjemné posezení ve středisku. Nebude totiž chybět bowling, ani oblíbené turistické vycházky národním parkem s naší oblíbenou průvodkyní, paní Holubovou. Pokud to počasí dovolí, určitě navštívíme i Plovárnu ve Znojmě, kde si, jak zaplaveme, tak si i procvičíme paměť a zahrajeme si deskové hry. Společně s brněnským střediskem proplujeme Baťovým kanálem.

Nepřipravíme vás ani o tematické výtvarné dílny plné nápadů a kuchtění všemožných dobrot.

Chystáme se také na zajímavou besedu o zdravém a chutném stravování a o přípravě domácí kosmetiky.

Určitě se nenechte připravit ani o možnost projít si některá historická místa ve Znojmě. Těšíme se na Vás.

Lenka Šlahorová

Co nového v Brně

Už zase předzahrádky

S příchodem teplých jarních dní se opět začaly rojit i restaurační předzahrádky. A bohužel, zdaleka ne všechny jsou zabezpečeny tak, aby bylo zajištěno jejich včasné objevení pomocí bílé hole a bezpečný průchod kolem nich. Je to nekonečný, každoročně se opakující problém, bez možnosti stoprocentního účinného řešení. Proto, prosím, věnujte samostatné chůzi nejen po brněnských ulicích zvýšenou pozornost.

Rekonstrukce kanalizace v Králově Poli

Od 9. dubna 2018 probíhají stavební práce na ulicích Chodská, Ruská a Slovanské náměstí v Brně - Králově Poli. Na všech třech místech bude provedena rekonstrukce kanalizace a vodovodu, včetně přípojek. To znamená, že rozkopány budou nejen vozovky, ale i všechny chodníky. Stavba by měla být dokončena do 30. června 2019. Veškeré práce budou probíhat po etapách a jejich harmonogram bude průběžně aktualizován.

Po dobu stavby bude v ulici Chodská a Slovanské náměstí zajištěna trolejbusová doprava linky č. 32, náhradními autobusy, které pojedou v úseku Šumavská – Berkova po ulici Štefánikova a Palackého třída. Autobus č. 67 pak pojede po ulici Purkyňově.

Pokud tedy v této lokalitě bydlíte nebo tudy občas cestujete, tak se na tuto rozsáhlou rekonstrukci připravte a průběžně, na stránkách ÚMČ Královo Pole – www.kralovopole.brno.cz - sledujte případné aktuální změny.

Výluka na ulici Údolní

Od 1. května 2018 probíhá také výluka horní části Údolní ulice, což s sebou také nese změny v dopravě. Ta je organizovaná následovně:

1. **Tramvajová linka č. 4, ve směru k Úvozu - zastávky Komenského náměstí, Obilní trh i Úvoz na ulici Údolní zůstávají na svém místě.**
2. **Náhradní doprava je řešena autobusovou linkou X4. Na Komenského náměstí zastavuje na straně budovy bývalé Lékařské fakulty, kterou následně jednosměrně objíždí a dále jede jako trolejbusy na Vaňkovo náměstí. Pokračuje ulicí Lerchovou na náměstí Míru, kde staví stejně jako linka A-68, s níž je provozně propojená.**
3. **Možnosti přestupu:**
   - **při jízdě směrem k Úvozu je možné přestoupit z tramvaje na autobus na zastávce Komenského náměstí, kde je však nutné přejít na zastávku v opačném směru jízdy. Pro bezpečnější chůzi zde můžete využít značený přechod s klepajícími semafory.**
   - **vhodnější však je přestup na zastávce Obilní trh nebo Úvoz na ulici Údolní, kde můžete přestoupit na**

stejné zastávce, na které vystoupíte. Autobus i trolejbus tam také zastavují.

- v opačném směru jízdy lze bezproblémově přestoupit na zastávce Obilní trh nebo Komenského náměstí, tentokrát už bez nutnosti přecházet ulici.

Pro pěší chůzi by vás mohlo ještě zajímat, že uzavírka ulice Údolní končí ještě před odbočkou, kterou přijíždějí auta k bazénu na Kraví hoře, bráno ze směru od Úvozu. Samotného náměstí se tato etapa rekonstrukce netýká.

Dlouhodobá výluka na trati Brno - Žďár nad Sázavou

Od 9. dubna do 31. října 2018 bude probíhat výluka na trati Brno - Tišnov - Žďár nad Sázavou. To ovlivní provoz vlakových linek R9, S3 a také některých navazujících autobusových linek. Změny se týkají především časů odjezdů vlaků i autobusů v souvislosti s návazností na vlaky. Některé spoje linky S3 jedou v pracovní dny ze Žďáru nad Sázavou později oproti pravidelnému jízdnímu řádu a svoji jízdu končí v Tišnově, odkud je nutné pokračovat následujícím vlakem. Proto při plánování svých případných prázdninových cest směrem na vysočinu věnujte přípravě trasy zvýšenou pozornost.

Rekonstrukce nádražní budovy v Kuřimi

V rámci probíhající rekonstrukce výpravní budovy v železniční stanici Kuřim dojde i k opravám přilehlých ploch a následnému dočasnému omezení bezbariérového přístupu v železniční stanici Kuřim.

Rekonstrukce, a tím i pro nás nepříznivý stav, bude trvat od 18. června do 31. srpna 2018.

Tato informace by měla být zapracována do informačních systémů a provozních aplikací Českých drah, ale raději na to nespoléhejte a s uvedeným stavem při svých případných prázdninových cestách do Kuřimi včas počítejte.

Co nás možná ještě do konce roku čeká?

Do konce roku 2018 by měly být z větších staveb zahájeny ještě:

- **první etapa výstavby části Velkého městského okruhu v Žabovřeské ulici**
- **oprava Zábrdovického mostu včetně výměny horkovodu**
- **protažení tramvajové linky 10 ze Stránské skály do Líšně**
- **prodloužení trolejbusu z Novolíšeňské do Jírovy**
- **protažení tramvajové linky 6 z Osové k bohunické nemocnici a do kampusu.**

To jsou však stavby, o kterých se mluví už delší dobu a přes jejich oficiální schválení jsou průběžně blokovány různými zájmovými skupinami obyvatel. Je tedy otázkou kdy doopravdy, a jestli vůbec, k jejich realizaci někdy dojde. Proto tuto informaci berte jen jako orientační.

Josef Konečný

Kolik mám vlastně u sebe

Tato otázka snad denně zazní nahlas či v mysli nevidomého, který se rozhodl něco si nakoupit či se zastavit v restauraci. Nyní však může, vlastní-li "chytrý" mobil, namísto šablonky či odhadu využít novou aplikaci, která byla nevidomým ušita přímo na míru. A s ní se mohli všichni zájemci seznámit na prezentaci, kterou 23. dubna uspořádali pracovníci Centra sociální rehabilitace TC, Martin Baláž a Jan Pokorný. Zde byl Cash Reader, jak se aplikace nazývá, poprvé oficiálně prezentován. Jeho naprostou předností je velmi jednoduché ovládání a pak především to, že bankovky rozpoznává tak rychle a spolehlivě, jako byste je "ukazovali" někomu koukavému a on vám je říkal. I když možná i spolehlivěji. Mimo Cash Reader však na prezentaci v brněnském TC byla pozornost věnována také mobilnímu telefonu Smart Vision 2 od francouzské firmy Kapsys. Tento mobil má tlačítkovou klávesnici a pracuje na platformě OS Android. Celé jeho prostředí a všechny aplikace jsou ozvučené a dobře ovladatelné nevidomým uživatelem.

Jako další novinka byl předveden mobilní telefon pro tzv. nenáročné uživatele, který na trhu pomůcek pro nevidomé stále chyběl. Jedná se o ozvučený telefon LG, opět s tlačítkovou klávesnicí. Potřebné funkce pro komunikaci zajišťuje aplikace RST, jejíž autorem je Ing. R. Sáček, který se před lety podílel na vývoji jiných "mluvicích" telefonech. Jejich pamětníci tedy znovu uvítali návrat oblíbených funkcí systému RST nebo PST.

Účast na prezentaci byla hojná a závěrečná diskuze bohatá. Mnozí zde našli další možnosti řešení, pokud si budou v nejbližší době pořizovat nové pomůcky pro komunikaci nebo orientaci.

Jan Pokorný

UDÁLO SE U NÁS...

První jarní vycházka

12. duben – den, kdy první člověk vyletěl do vesmíru, jsme oslavili „při Zemi“.

Byl krásný letní den, tedy vlastně nebyl – je teprve duben. I vypravili jsme se s naší oblíbenou průvodkyní paní Alenou Prýmkovou na další z našich společných vycházek, tentokrát již podruhé na Lesnický Slavín do bílovických lesů. Do kouzelného prostředí spisovatele Těsnohlídka a jeho lišky Bystroušky. A užili jsme si to! Sluníčko skoro až pálilo, žáby v rybníku začínali provozovat svoje každoroční „rituály“ s pářením, ptáci zpívali a první jarní květinky kvetly „o sto šest“.

Dozvěděli jsme se spoustu zajímavostí ohledně péče o les a vytyčování hranic lesních dílců podle stáří lesa, a také o způsobu jejich značení. Naše průvodkyně nám předčítala úryvky z básní a knížek spisovatele Rudolfa Těsnohlídka, hlavně z námi všemi oblíbené knížky Liška Bystrouška. To vše jsme si zpestřili poslechem úryvku z opery Příhody lišky Bystroušky od Leoše Janáčka, který do těchto míst také rád se svými přáteli chodíval. Zastavili jsme se u pomníku Josefa Ressela – lesníka,

spisovatele a hlavně vynálezce, kde jsme se od naší skvělé průvodkyně z jejího vyprávění a následného kvízu dozvěděli, že nejen lodním šroubem, ale spoustou dalších užitečných vynálezů přispěl k technickému rozvoji lidstva. Vynalezl třeba technologii na ohýbání dřeva, vypracovával návrhy zalesňování, meliorací a zavlažování, dokonce až v Egyptě, dále vynalezl šroubový lis na výrobu vína a oleje, kuličkové ložisko bez mazání, optický polní telegraf, pneumatickou potrubní dopravu, buzolu a spoustu dalšího. Celkem 23 vynálezů, z toho 11 patentovaných.

Během našeho putování jsme měli několik dalších drobných zastavení u nejrůznějších pomníčků či u Studánky Leoše Janáčka, která nás osvěžila ledovou vodou. Poslechli jsme si vyprávění o odložené Lidušce a jejím šťastném osudu a o tradici brněnského vánočního stromu a charitativní sbírce pod ním, s touto událostí spojenými. Také jsme rozpoznávali nejrůznější jarní byliny – sasanka hajní, sasanka pryskyřníkovitá, orsej jarní, plicník lékařský, podběl, jaterník podléšťka, mokříš. A také už víme, že prolamovanou kůru habru poznáme zcela bezpečně, zatímco kůru buku ani náhodou – tam nám muselo pomoci loni spadané listí s jeho charakteristickými tvary.

Celou cestou nás provázela liška Bystrouška. Tedy vlastně neprovázela, ale dala se tušit v okolí „její“ hájenky, kolem které jsme také procházeli. Možná, že to tajuplné občasné zašustění v lese pocházelo od ní, možná to byl jen vítr, možná se nám to jen zdálo, ale

možná nás někde tam ve skrytu opravdu pozorovala. A když ne ona, tak určitě jiní obyvatelé lesa.

Magda Ambrožová

Ptáci v zahradě

A že jich tam bylo! Na happeningu pořádaném v rámci brněnských Dnů Země jsme si to v Zahradě u smrku s ptáky opravdu užili! Nejenže létali a zpívali všude kolem, ale i naše povídání, cvičení s šátky, výtvarná aktivita – vše se točilo kolem nich. Dokonce i některé písničky byly o ptácích. Znáte třeba „Dům holubí“? Jen závěrečné opékání špekáčků, se kterým nám pomáhali klienti rehabilitace a jejich lektorky vaření, nebylo o ptácích. Přece si nebudeme opékat drůbeží špekáčky – to bychom v toto krásně strávené odpoledne s ptačí tématikou těm našim ptákům v zahradě udělat přece nemohli. Zástupcem ptačího rodu v lidské podobě byl náš na happeningu přítomný kolega Michal Ptáček. Naši další kolegové s ptačím jménem, Martin Vrána a Petr Sýkora, přítomni nebyli, tak jsme si na ně vzpomněli alespoň při našem kvízu s ptačí tématikou. Jestlipak víte, jaký je rozdíl mezi vránou a havranem? Hejna černých ptáků, která k nám na podzim přilétají, nejsou vrány, ale havrani. Vrány u nás pobývají celoročně a neuvidíme je v tak velkých hejnech. A jestlipak víte, kolik je druhů sýkorek? Sýkora koňadra, modřinka, uhelníček, parukářka, babka a sýkora lužní.

Na další příjemné společné setkání v Zahradě u smrku se těší všichni účastníci tohoto vydařeného happeningu

Magda Ambrožová

Rukulíbám… aneb v prvorepublikové domácnosti

V břeclavském Lichtenštejnském domě jsme měli možnost navštívit výstavu, která byla zaměřená na období první republiky.

Výstavní místnost byla plná dobových předmětů. Ve vybavené kuchyni jsme nemohli opominout zajímavý mlýnek na kávu, a zvláště hospodyni v šatech, jejichž tvar i materiál jsme důkladně prozkoumali. Dále jsme se přesunuli k šicímu koutku a navštívili jsme ložnici. Politovali jsme tehdejší hospodyňky, které měly tu možnost používat pokrokový nástroj – vysavač. Tohoto pomocníka do domácnosti nebylo vůbec lehké uzvednout.

Přišli jsme i do společenské části, kde jsme se seznámili s dobovým ošacením a do ruky jsme si mohli vzít držák na noviny, který byl v této době velmi populární.

Náš průvodce pro nás měl po celou dobu výstavy připravený zajímavý komentář a bylo znát, že historie je jeho velkým koníčkem.

Některé vystavené předměty nám byly důvěrně známé, ať už z našeho dětství, nebo je stále máme doma. Důležité pro nás bylo, že převážnou většinu jsme si mohli vzít do ruky. Zavzpomínali jsme si a na samotnou návštěvu muzea máme další pěknou vzpomínku.

Kateřina Horňáková

Turistická vycházka mandloňovými sady v Hustopečích

Lidové úsloví říká, že na svatého Jiří vylézají hadi a štíři. My jsme s početnou skupinou klientů vyrazili v překrásné slunečné jitro na výstup po mandloňových sadech. Protože příroda mívá někdy vrtochy, tak se začátkem dubna oteplilo natolik, že mandloně odkvetly dřív, než jsme se mohli potěšit jejich krásou. Z kdysi obrovských mandloňových sadů zbyl jen zlomek, které se v 90. letech podařilo uchránit a obnovit. Protože se jedná o evropský unikát, tak hustopečští vybudovali turistické stezky mandloňovými svahy. V nejvyšším bodě se tyčí rozhledna, která je v přímé ose s kostelem sv. Václava, který jsme navštívili při naší minulé návštěvě města. Poseděli jsme společně na odpočívadle a jeden z klientů nám řekl něco o tradici pěstování mandloní, o způsobu jejich sklízení. Dozvěděli jsme se, že původní odrůda se nazývá Zora a klon, který byl vyšlechtěn v 90. letech, se jmenuje Husle, což je zkratka dvou měst Hustopeče a Lednice. U rozhledny se naše skupina rozdělila a vydali jsme se po stezkách dvou náročností a délek. Mladší členové skupiny zvolili náročnější terén po modré, méně zdatní chodci se vydali po červené. Všichni jsme ale procházeli krásnou zvlněnou krajinou. Na svazích se rozprostíraly sady mandloní a vinice. Na závěr jsme se potěšili cestou protínající farmu se spoustou jezdeckých koní, třemi lamami a dvěma oslíky. Sešli jsme se všichni v centru Hustopečích, poobědvali na venkovní zahrádce. Někteří

projevili zájem o krátkou návštěvu Mandlárny, která se nachází v blízkosti autobusového nádraží. Na zpáteční cestě jsme si prohlíželi, jak jsme se všichni na sluníčku opálili. Tato turistická vycházka byla náročnější, ale všichni byli velmi spokojeni.

Ludmila Nováková

Orientace nevidomých na trhu výrobků

Salima aneb proč vzít nevidomé na veletrh...

Přišlo to náhle a nečekaně. Myšlenka exkurze na Salimu se zrodila v hlavě mé nápadité spolupracovnice ze služby Aktivizace a poradenství. Po chvilce společného brainstormingu jsme došly k závěru, že v rámci nového kurzu Sociální rehabilitace bychom se mohli přidat a vytvořit akci společnou. Akci rehabilitační i aktivizační. Začalo složité získávání informací o tomto potravinářském veletrhu. Dovolila jsem si oslovit po hlase velmi milou paní pracující pro BVV. Přestože jsem se na ni snažila uplatnit několik zajímavých postupů, které jsem čerpala z povídek Šimka a Grossmana jako například větu „Nechci slevu zadarmo“, milá paní si stále trvala na své strohé větě: „Slevy nedáváme“. Můj hlas v telefonu neztrácel na optimismu a snad právě proto se po chvilce paní zamyslela a povídá: „ Víte my ale opravdu slevy nedáváme, ale..“ právě toto „ale“ bylo rajskou hudbou pro mé uši „ale mohu vám pár lístků poslat zdarma“. A tak byl dohodnut den, čas i počet lístků pro klienty

i doprovody. Takže přestože slevy nedávají, byla nám nakonec poskytnuta sleva ve výši 100%.

V samotný den návštěvy veletrhu bylo tak mrazivé počasí, že všichni účastníci ze solidarity k ostatním dorazili včas, aby nenechali nikoho mrznout. Protože naše skupina nešla přehlédnout, raději jsme se po rozmrznutí oddělili do menších skupinek.

Klientka, kterou sem měla čest doprovázet, měla s sebou jako jediná i svůj osobní doprovod – vodícího psa. Ten se stal největší atrakcí celého veletrhu pro všechny vystavující. Procházejíc kolem stánku s uzeninami jsme pravidelně zaslechly: „ To je ale krásný pejsek, a jak je hodný, může dostat kousek šunky, klobásy, tlačenky, rohlíku apod.“ Nabídka ochutnávky přicházela jednoznačně vždy jako první pro čtyřnohého průvodce. Teprve poté si vystavující všimli i nás a zdvořile nabídli něco k zakousnutí i dvounohým návštěvníkům.

Pravdou je, že míra solidarity vystavovatelů se lišila, například když si naše skupina stoupla před mrazící pult se zmrzlinami a celé zařízení i s obsahem jsme popisovali, přišla krásná mladá slečna a se širokým úsměvem se nás zeptala, jakou zmrzlinu bychom rádi ochutnali. Než byla naše skupinka obsloužena, utvořila se za námi fronta obyčejných vidících. Ti místo zmrzliny dostali jen strohou větu s absencí širokého úsměvu: „Ochutnávka bude za chvíli“.

U stánků byl prostor, počet návštěvníků byl únosný, dobrá nálada vystavovatelů a jejich ochota vykládat o svých výrobcích ještě nebyla vyčerpána, potraviny na

ochutnávky ještě nebyly zkonzumovány a vůbec celá atmosféra naší návštěvy se nesla v příjemném duchu.

Klienti se dozvěděli něco o nových potravinách, o jejich způsobu zpracování i o strojích, které potraviny vyrábějí. Celkově se jednalo o velmi příjemné odpoledne plné zajímavých chutí i vůní…

Myšlenka kurzu orientace nevidomých na trhu výrobků byla při této akci zcela naplněna, jen škoda, že podobných akcí není více.

Tereza Rejtharová

Farmářské trhy v Bystrci

V rámci kurzu „Orientace nevidomých na trhu výrobků“, služby Sociální rehabilitace, jsme s klienty absolvovali i Farmářské trhy v Bystrci.

Trhy se rozkládaly na malém prostranství před obchodním domem a restaurací.

Jako první jsme navštívili stánek s domácím perníkem. Perníčky byly nejen krásně nazdobené, ale i chutné. Nebyly dochucené cukrem, ale stévií a medem.

U druhého stánku jsme strávili delší dobu, protože nabízeli domácí čalamády s různými příchutěmi, které jsme hojně ochutnávali. Nechyběla ani nakládaná zelenina, kompoty a různé dipy (omáčky např. k masu).

Jako další v řadě nás zaujal stánek se zdravými pochutinami, jako jsou chipsy a zdravé instantní polévky připravené z domácích surovin. Obdivovali jsme s klienty kapání a těstovinky do polévek.

Největší legrace na nás ale teprve čekala, a to u stánku s masem, kde prodavač pořádal ochutnávku produktů svérázným a humorným způsobem.

Delší čas jsme také věnovali stánku s ponožkami, kde jsme obdivovali výrobky z ovčí vlny. Jejich zboží bylo v různých délkách, vzorech a provedení.

Navštívili jsme také stánek s kozími a mléčnými výrobky. Nabízena byla i kožená galanterie, která zahrnovala peněženky, řemeny, taštičky a jiné kožené propriety. Stánků bylo samozřejmě daleko více, ale to si necháme jako překvapení pro účastníky příštího kurzu.

Mohu tento den zhodnotit jako velmi povedený. Sice jsme byli všichni osmahlí sluncem, ale úsměv na tváři vše zachránil a odcházeli jsme spokojení a načerpaní novými poznatky.

Eva Hrubanová

Exkurze do světa nevidomých očima školáků

Co přinesla návštěva TyfloCentra Brno žákům brněnské Waldorfské základní školy?

Jak může vypadat život nevidomých?

Jak a čím je jim možné pomoci?

Na tyto a další položené otázky dostali žáci 2. stupně Základní školy, sídlící na ulici Plodivská v městské části Žabovřesky, odpověď při návštěvě našeho střediska. Čekala na ně totiž zajímavá exkurze, při které mohli nahlédnout do života nevidomých. A co jim tedy přinesla?

Zde jsou jejich komentáře:

„Bylo zajímavé si nejen vyzkoušet, jak nevidomí pracují, ale i zjistit, jaké pomůcky pro ně existují. Co nového jsem si odnesla a co mě zaujalo? Určitě jsem si odnesla respekt a úctu k těm, co nevidí. A velmi mě zaujal software, který využívají v telefonech a počítačích, aby mohli „normálně“ fungovat“. *(Annamária, 14 let)*

„Zjistil jsem, že to nevidomí nemají tak jednoduché, jak jsem si myslel, protože zrakem vnímáme 80% informací. Ale i přesto mohou pracovat s počítačem, a to velmi zručně, díky zvukovému popisu a speciální klávesnici.“ *(Matouš, 13 let)*

„Návštěva byla velmi zajímavá. Nevěděla jsem, že existuje strojek, který poznává barvy, nebo strojek, který Ti řekne, co jede za tramvaj. „Líbilo se mi, jak jsme si zkoušeli být nevidomými, musím přiznat, že to bylo velmi nepříjemné.“ *(Michaela, 13 let)*

„Dozvěděl jsem se spoustu nových věcí, třeba že i udělat si svačinu, když nevidím, je celkem těžké,

také že i nevidomí můžou pracovat na počítači a že tam můžou hrát i hry“. *(Dominik, 13 let)*

„Nevidomí musí mít náročný život, zaujaly mě „vymakávky“, díky kterým se můžou stát bližšími k ostatním lidem a mít jednodušší život. Dozvěděla jsem se, k čemu jsou červené dlaždičky na chodnících, abych řekla pravdu, tak by mě snad nikdy nenapadlo, že je to pomůcka pro nevidomé. Zaujala mě také tiskárna na Braillovo písmo, pexeso, koloríno, ovladač na semafor pro chodce, balón s rolničkami, ale hlavně jsem byla překvapená, když jsem viděla nevidomého pána u počítače a s telefonem v ruce a jsem moc ráda, že tohle všechno pro ně ostatní vymysleli, aby se měli líp.“ *(Anna, 13 let)*

„Z návštěvy TyfloCentra jsem si odnesl velkou úctu k lidem, co se zabývají pomocí handicapovaným (čili i nevidomým) lidem. Je opravdu hrozně těžké nemít zrak, je to jeden z nejdůležitějších smyslů. Nejen jak si s tímto postižením namazat chleba, ale jak se někam vůbec dostat, a možnost si na ten chleba vydělat. Samozřejmě, jak komunikovat a pracovat s moderními technologiemi. Jsem rád, že těmto lidem někdo pomáhá.“ *(Mikuláš, 14 let).*

RNDr. Marie Pavoničová,
třídní učitelka 8. třídy,
Waldorfská ZŠ, Plovdivská 8, Brno

BÁSNĚ JOSEFA CHALOUPKY

Kvetoucí kaštan

Strome pyšný,
strome žehnající,
máš listí jako roztažené prsty
a jimi teče
zlaté světlo slunce,

a mně se klečet, mně se klečet nechce!

Máš
kmen a větve krásné jako kostel;
máš hnědé větve
silné jako klenba...

Však moje srdce tančí, nechce klečet!

A korunu máš
jako slavné zvony.

Však vyzvánění moje srdce nedbá...

A na haluzích,
na konečcích větví
máš zapáleny svoje bílé květy
a každý je jak soška
Panny Marie.

Má krásný šat, a třeba zřím jich tisíc,
já nedovedu v pokoře se sklonit.

Vždyť její stíny tančí na dlažbě.

A vidím ve snách zbožnou Bernadettu
a v hříšném městě vidím stromy v květu.
A dojímá mne
jedno přirovnání:

kužely květů bílé jako touha
mi předou sen
o Tobě, Hvězdná Paní.

Josef Chaloupka
(ze sbírky básní Tvůj bližní, rok 1927)

HLAVOLAMOVÉ OKÉNKO

Speciální sekce pro Vás, co máte rádi humor, nebo nějaké ty hlavolamy. Doufáme, že je tato sekce pro Vás odlehčením a závěrečným zpříjemněním červnového vydání Chaloupky.

Své náměty a tipy na vtipy či hlavolamy můžete posílat na e-mail ordeltova@tyflocentrumbrno.cz, stejně jako si zde můžete vyžádat odpovědi na hádanky nebo úkoly.

Ti, kteří budou trpěliví, naleznou odpovědi v příštím čísle Chaloupky. Těšíme se na Vaše příspěvky!

Řešení k minulému číslu

Řešení hádanky o zlatníkovi je následovné: Zlatník si dokázal vydělat 4 zlaťáky. Stačilo mu totiž rozpojit 3 očka, aby spojil ostatní kousky řetízku v jeden souvislý kus.

Můžeme si to představit tak, že jednu trojici oček (trojice byly čtyři) rozpojil a těmito třemi očky spojil zbývající části řetízku - jedním očkem první a druhou trojici, druhým očkem druhou a třetí trojici a třetím očkem třetí a první trojici řetízku.

Odhalili jste všechna přísloví z minulého čísla Chaloupky?

Tady je jejich obvyklé znění:

1. Komu se nelení, tomu se zelení

2. Pod svícnem bývá největší tma

3. Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá

4. Komu není z hůry dáno, v apatyce nekoupí

5. Kdo do tebe kamenem, ty do něj chlebem

6. Kdo chce s vlky žít, musí s nimi výt

Hádanka

Dozorci ve vězení se nudí, tak u večeře vězňům oznámí, že si s nimi zahrají hru:
Ráno je postaví do řady tak, že každý uvidí na všechny před sebou, ale na nikoho za sebou.
Na záda jim náhodně nakreslí barvou červený nebo bílý pruh.
Budou se vězňů postupně odzadu ptát a oni směji říci jediné slovo - buď "červená" nebo "bílá."
Když vězeň řekne barvu, kterou má na zádech, může jít domu. V opačném případě bude popraven.
Vězni jsou přes noc na společné cele a mohou si dohodnout taktiku.
Jaká je nejlepší? Kolik jich přežije?

Nápověda: Věřte, že může přežít mnohem více, než polovina vězňů. Poradíme, že řešení souvisí s paritou.

S CHALOUPKOU V KUCHYNI

Opékání buřtů v Přírodní zahradě u smrku

Jako jedna ze zajímavých akcí, které proběhly v sociální rehabilitaci, bylo opékání špekáčků v Přírodní zahradě u smrku. Tato akce byla ve spolupráci s další službou TyfloCentra, a to s aktivizací. Ráda bych Vás provedla tímto krásným, slunečným a poučným odpolednem.

S klienty jsme měli sraz v TyfloCentru a příjemnou procházkou jsme se vydali do Přírodní zahrady u smrku. Nikdy jsme zahradu nenavštívili a upřímně jsme nikdo nevěděl, co nás čeká.

Zahrada byla malinká, ale měla takové nepopsatelné zvláštní kouzlo. Řekla bych takové domácké. Hned jsme se tam cítili všichni velice příjemně. Žádné moderní umělé ohniště se nikde nevyskytovalo, prostě jen jáma s popelem obložená kameny, kolem lavičky. Všude stromy, květiny, příroda a neuvěřitelný dotek něčeho jiného a dávného, návrat do dětství? Nevím. V městské betonové džungli, kde strom a kytku člověk hledá skoro lupou, byl vstup do zahrady takovým malým zázrakem.

Příprava ohně trvala jenom chvilku. Nezapomněli jsme, jak jsme na táborech v dobách našeho mládí zapalovali oheň. Oheň je tedy připraven, ale kdo ho zapálí? Pavlínka, kdo jiný. Naše šikovná klientka nelenila a oheň na první dobrou zapálila. Jen připravit klacky na opékání, toho jsme se ujaly my, lektorky.

Krásné buclaté špekáčky, které jsme dostali darem od firmy Steinhauser, tímto jim ještě jednou děkujeme, se už na nás těšily. Klienti nařezali do kříže všechny špekáčky a šlo se opékat. Špekáček napíchnout na klacek a šup k ohýnku. Musím všechny klienty pochválit, protože jim to šlo opravdu skvěle. Po opečení spapat s hořčicí a čerstvým chlebem. Není nic lepšího.

Mohu říct, že jsme byli všichni nadšeni, je teda pravda, že vyuzená ohňová vůně nebyla úplně nejpříjemnější, hlavně při cestě domů vozem MHD, ale úsměvy na naší tváři ji naprosto přebily.

Eva Hrubanová

Nácvik sebeobsluhy v kuchyni odpalované těsto aneb větrníky

Když jsem se dozvěděla, že budeme v našem kurzu tvořit s klienty větrníky z odpalovaného těsta, tak mě polilo horko. Takový těžký recept? Zkusit se má všechno, a tak jsme se pustili s klienty do toho. Jako „DOHLED“ jsme měli maminku mé kolegyně, která je vyučená cukrářka a její koláče, buchty a samozřejmě větrníky jsou famózní.

Ingredience byly nachystané, všichni byli seznámeni s průběhem a přípravou větrníků, tak hurá, jdeme na to!!! Jen příprava nám zabrala hodně času, protože k přípravě receptu je potřeba dvou krémů. Samotné odpalované těsto je chuťově takové „divné“ a mazlavé. Také se nám zdálo, že je ho velice málo. Ale po smíchání s vejci už

množství nepůsobilo tak smutně. Naplnili jsme sáčky, ustřihli dírku a šlo se vytlačovat na plech malé „bobky“. Těsto se muselo v troubě hlídat a hlavně troubu neotvírat. Po upečení jsme „bobky“ rozřezali podélně napůl a plnili dvěma krémy. Čepičky těsta klienti namáčeli do čokolády. Vše zatuhlo a šlo se ochutnávat a řeknu vám, byla to lahoda.

Recept byl velice těžký a náročný, ale lekce probíhala v klidu a v pohodě. Užili jsme si i legraci, hlavně při namáčení čepiček do čokolády, protože čokoláda byla všude mezi námi.

Troufám si říct, že i když si klienti tento recept doma asi sami nepřipraví, tak vědí o jeho přípravě a postupu všechno.

A jako nejdůležitější považuju to, že měli radost, že si větrníky připravili sami, i když s naší malou pomocí.

Eva Hrubanová

UŽITEČNÉ KONTAKTY

TyfloCentrum Brno, o. p. s., Chaloupkova 3, Brno

Den pro neobjednané klienty v Brně: čtvrtek 13 – 17 hod.

Vedení společnosti 515 919 770

e-mail: vedeni@tyflocentrumbrno.cz
RNDr. Hana Bubeníčková – ředitelka 774 715 100
Kateřina Pokorná – provozní manažerka 774 715 102
Ing. Karolína Káfuňková – asistentka vedení 774 715 092

Dispečink asistenčních služeb 515 919 670

e-mail: asistence@centrumpronevidome.cz
Mgr. Martina Smrčková, vedoucí asistenčních služeb 774 715 088
Mgr. Veronika Knichalová, terénní sociální pracovník 774 715 094

Centrum sociální rehabilitace a technické pomoci

e-mail: rehabilitace@centrumpronevidome.cz
Mgr. Martin Vrána, vedoucí lektor, metodik, poradenství 515 919 666, 774 715 101

Petr Kusák, poradenství, technik, lektor 515 919 668, 774 715 103

Tereza Rejtharová (Veselá), DiS., sociální pracovnice 515 919 667

Barbora Krejčová, pracovník v sociálních službách 515 919 668

Bc. Eva Hrubanová, sociální pracovník (také asistentka nevidomých) 515 919 668, 774 715 089

Ing. Jan Pokorný, Bc. Martin Baláž, lektoři a konzultanti 515 919 665, 774 715 104

PhDr. Zbyněk Galvas, Marie Švejdová

Centrum aktivizace a poradenství 515 919 672

e-mail: aktivizace@centrumpronevidome.cz
e-mail: poradna@centrumpronevidome.cz
Mgr. Magda Ambrožová, vedoucí sociální pracovnice
515 919 672, 774 715 097
Lucie Fildánová, DiS., sociální pracovnice
(také asistentka nevidomých) 515 919 671, 774 715 095

Regina Holíková, pracovnice v sociálních službách
515 919 671, 774 715 108
Bc. Marta Ordeltová, administrativní pracovnice
a koordinátorka dobrovolníků 515 919 670, 774 715 090

cvičení: Ing. Eva Hradílková (úterý), Zlata Zumrová (středa)

Josef Konečný, konzultant pro odstraňování
architektonických bariér 517 814 112, 774 715 110
e-mail: bariery@tyflocentrumbrno.cz

Detašovaná pracoviště v Jihomoravském kraji

Břeclav: Bc. Kateřina Horňáková
adresa: 17. listopadu 1a, 690 02 Břeclav
tel. 532 308 076, 774 715 106
e-mail: breclav@centrumpronevidome.cz

Znojmo: Bc. Lenka Šlahorová, Mgr. Ludmila Nováková, Eva Pexová (úterý až čtvrtek)
adresa: Masarykovo nám. 19, 669 02 Znojmo
tel. 532 307 909, 774 715 107, 774 715 109
e-mail: znojmo@centrumpronevidome.cz

Den pro neobjednané klienty (Břeclav, Znojmo)
středa 13 – 17 hod.

Moravský Krumlov: Eva Pexová (pondělí a pátek)
adresa: Růžová 39, 672 01 Moravský Krumlov
tel. 774 715 109
e-mail: m.krumlov@centrumpronevidome.cz

Den pro neobjednané klienty: pondělí 13 – 17 hod.

Dílna HapAteliér, Poděbradova 58, Brno **532 307 958**

e-mail: hapatelier@centrumpronevidome.cz

Mgr. Petr Sýkora, Ph.D., vedoucí	**774 715 099**
Jana Brzobohatá DiS., sociální pracovnice	**774 715 096**
Ivana Cimrmanová, DiS., sociální pracovnice	**774 715 096**
Bc. Jana Rumpalová, sociální pracovnice	**774 715 096**
Bc. Markéta Kristlová, prodejna výrobků	**774 715 093**

Tyfloservis - krajské ambulantní středisko Brno

Mgr. Dana Cichá (vedoucí)
Kamenomlýnská 2, 603 00 Brno
Tel. 541 212 810, 608 572 335-7
e-mail: brno@tyfloservis.cz

Oblastní odbočky SONS v Brně

Brno-střed (Josef Kaplan)	**603 475 638**
pondělí a čtvrtek 9 – 11 a 13 – 16 hod.	**515 919 776**
e-mail: brnostred-odbocka@sons.cz	
Brno-sever (Marie Hauserová)	**778 412 715**
úterý a čtvrtek 9 – 11 a 13 – 16 hod.	**515 919 776**
e-mail: brnosever-odbocka@sons.cz	

Průvodcovské služby v Brně:

1. **Dispečink asistenčních služeb naší společnosti**
   tel. 515 919 670, 774 715 088, 774 715 094
   e-mail: dispecink@tyflocentrumbrno.cz
2. **Průvodcovská služba ve stanici Brno, Hlavní nádraží**
   tel. 725 886 395 (k dosažení i v noci) nebo 725 764 984
3. **DP asistent – průvodcovská služba Dopravního podniku města Brna, tel. 543 174 318, 543 171 350**
4. **Senior Bus: 731 518 348**

Dům na Chaloupkově č. 3

Na sečtenou v příštím čísle.

Redakčně pro vás připravili: Magda Ambrožová, Hana Bubeníčková, Kateřina Horňáková, Eva Hrubanová, Josef Konečný, Ludmila Nováková, Lenka Šlahorová, Jan Pokorný, Marta Ordeltová, Eva Hrubanová, Tereza Rejtharová.

Příjem příspěvků, úprava a sestavení: Marta Ordeltová

Grafická úprava a formátování textu: Hana Bubeníčková

Korektury: Hana Bubeníčková, Katka Pokorná

Audio verzi namluvil: Borek Kapitančik
Zpracování zvukové podoby: Jan Pokorný

Korektury bodového tisku, textová podoba: Jan Pokorný

Úprava textu a tisk v bodovém písmu: Petr Kusák

Na distribuci se podíleli: Marta Ordeltová, Martin Kubiš

DMS DRAK

Slepota může postihnout kohokoliv z nás.
Pomozte nám postavit moderní dům sociálních služeb pro nevidomé Josefa Chaloupky.

Přispět můžete zasláním dárcovské SMS:

DMS DRAK 30

nebo

DMS DRAK 60

nebo

DMS DRAK 90

Můžete přispívat pravidelně každý měsíc:

DMS TRV DRAK 30 / 60 / 90

DMS ve zvoleném tvaru zašlete ze svých mobilů na číslo 87 777

Cena jedné DMS je 30, 60 nebo 90 Kč
přispějete nám částkou 29, 59 nebo 89 Kč.

Přispět můžete přímo na transparentní sbírkový účet projektu Dům služeb pro nevidomé Josefa Chaloupky:

703 703 703 6 / 2010.

DĚKUJEME